

SABOR HRVATSKIH GRADITELJA 2012

DOBITNICI NAGRADE ZA ŽIVOTNO DJELO

Iznimne stručne i životne biografije

Teško je reći koji je od dobitnika imao sadržajnu i uzbudljiviju sudbinu, a povezuje ih spremnost da se bez straha suoče sa stručnim i životnim izazovima

Dr. sc. DANIJEL REŽEK, dipl. ing. građ.

Netipičan i pristupačan umirovljenik

Pripada najpoznatijim hrvatskim građevinarima, a otvorenošću je stekao brojne prijatelje i bio prihvaćen u raznoraznim društvima u zemlji i inozemstvu

Dr. sc. Danijel Režek sasvim sigurno spada među najpoznatije hrvatske građevinare koji se kao mladi inženjer ogledao u svim vrstama građevinskih radova te potom bio tehnički direktor velikoga građevnog kombinata, a zatim predsjednik velike općine koja je pokrivala cijelo Međimurje, zastupnik u republičkom parlamentu te član vlade u rangu današnjega ministra i za vodoprivredu i za građevinarstvo. Nakon izlaska

iz politike postao je generalni direktor *Ingre*, tvrtke specijalizirane za vođenje velikih investicijskih i drugih projekata širom svijeta. Od osamostaljenja Hrvatske bio je dugogodišnji predsjednik Uprave, a potom je od 2003. kao umirovljenik u Nadzornom odboru. Na počecima je svoje karijere bio predavač na Građevinskoj tehničkoj školi u Čakovcu, a poslije i predavač na Građevinskom fakultetu u Zagrebu gdje je u međuvremenu magistrirao i doktorirao. Bio je član Društva građevinskih inženjera i tehničara Čakovca, poslije i predsjednik te udruge na razini Hrvatske i Jugoslavije, ali i osnivač i prvi predsjednik današnjega Hrvatskog društva za organizaciju građenja.

Ono što dr. Režeka posebno ističe je njegova urođena srdačnost i pristupačnost kojom je stekao brojne znance i prijatelje širom svijeta te bio rado viđen i dobro prihvaćen u raznoraznim društvima u zemlji i inozemstvu. Tu je svoju komunikativnost i otvorenost pokazao i tijekom razgovora kojim smo ga htjeli predstaviti u povodu nagrade za životno djelo.

Kako je rođen u Čakovcu 1936., krenuo je u vrtić još za Kraljevine Jugoslavije, a nastavio s osnovnom školom tijekom

Dr. sc. Danijel Režek snimljen tijekom razgovora

mađarske okupacije. Bio je sin jedinac u obrtničkoj obitelji, tata je bio postolar, a na njega je najviše, čak i više od oca, utjecao djed po majci Martin Mužek (djed po ocu poginuo je u I. svjetskom ratu na rijeci Piavi). Taj živopisni čizmar i HSS-ovac nije volio Mađare, ali je bio vrlo ugledan i cijenjen obrtnik. Vjerojatno je veći dio svojih liberalnih ideja stekao za Oktobarske revolucije gdje se zatekao tijekom I. svjetskog rata, a vratio se pješice s puškom godinu dana nakon njegova završetka. Otac se nije bavio politikom, štoviše bio je od Mađara deportiran 1943. u logor pokraj Kölna gdje je radio što i cijeli život – cipele. Uostalom nakon rata bio je jedan od utemeljitelja *Jelena*, najveće obučarske međimurske tvrtke koja, kako se čini, upravo ide u stečaj. Čini se da mu je deportiranje u Njemačku spasilo život jer nije poput drugih mobiliziran i poslan na ratište.

Život s Mađarima bio je težak, posebno što je 98 % stanovništva bilo hrvatsko, ali

SABOR HRVATSKIH GRADITELJA 2012

se uvijek našlo podosta "mađarona" na raznim funkcijama. U školi se govorilo isključivo mađarski, a mali je Danijel ipak uspijevao naučiti hrvatski, posebno što bi se ponekad, za redovitih rodbinskih susreta na dravskom mostu, prošvercao kod tete u Varaždin na tjedan dana. Za mađarske je vladavine, posebno nakon Hitlerove okupacije 1944., doživio i prva neugodna i dojmlija životna iskustva, posebno kada je preko noći u Auschwitz odvedena susjedna židovska obitelj Eislser. Tog jutra prvi put nije išao u školu zajedno sa susjedom Milanom čije je ime mnogo godina poslije pronašao uklesano u tom zloglasnom logoru.

Ljubav prema građenju usadio mu je Viktor Filipič, građevinski obrtnik i poduzetnik, suprug majčine sestre koji je imao i određenih umjetničkih sklonosti. Često je boravio na njegovim gradilištima i poželio da se time u životu bavi jer mu se nije previše sviđalo obučarstvo kao obiteljsko obrtničko opredjeljenje. Inače taj je tetak bio u logoru, a poslije je odveden na rusko ratište. Stradao je negdje oko Volgograda, a za grob mu se ni sad ne zna.

Fotografija sa suprugom nakon promocije

Osnovnu je školu završio u Čakovcu, a realnu gimnaziju u Varaždinu. Potom je studirao na Arhitektonsko-građevinsko-geodetskom fakultetu u Zagrebu, a stanovao je u kući tetke Ane na Sigečici gdje je vode bilo samo na uličnom hidrantu. Tada je Međimurje bilo vrlo siromašno i nešto bolje nije si mogao priuštiti. Na radnim je akcijama upoznao i svoju buduću suprugu, Slavonku iz Vinkovaca. Na fakultetu je bio dobar student i demonstrator na nacrtnoj geometriji i statici, što je bila svojevrsna potpora skromnoj stipendiji, a diplomirao je na katedri za mostove s projektom željezničkoga pješačkog podvoznjaka u Zagrebu kod prof. Tonkovića kojega su inače mnogi izbjegavali.

Nakon diplome vratio se u Međimurje i javio u Vodnu zajednicu čiji je bio stipendist, ali su mu rekli da im inženjeri ne trebaju. Bio je pronašao posao u Zadru, ali su ga ipak ubrzo pozvali u općinske službe Čakovca jer su bili preuzeli njegovu stipendiju. Tako se dogodilo da je postao službenik i nastavnik Građevinsko-tehničke škole, čak i razrednik prve generacije tehničara u Čakovcu.

Velika poplava u Kotoribi 1965.

Istodobno je stručno radio na mnogim poslovima u tek utemeljenom Građevnom kombinatu *Međimurje* gdje su se bili okupili brojni građevinari, obrtnici i proizvođači građevnog materijala, a jezgra je bila predratna građevinska tvrtke *Kirfeld*. Tamo je vrlo brzo postao šef gradilišta, a onda i tehnički direktor, a oku-

Dr. Savka Dapčević Kučar u posjetu Međimurju

SABOR HRVATSKIH GRADITELJA 2012

pio je i tim mladih i sposobnih inženjera raznih struka, a pa su tako u Čakovec iz Dubrovnika dovedeni i arhitekti Duško Dropulić i Marina Matulović Dropulić, buduća ministrica graditeljstva. Potom je postao zastupnik u ondašnjem Privrednom vijeću Sabora, a istodobno je u Društveno-političkom vijeću u Orahovici bio biran pravnik Stipe Mesić pa su se kao najmlađi zastupnici počeli družiti i dandanas su prijatelji. Štoviše u Saboru je upoznao i dr. Franju Tuđmana, zastupnika u Kulturno-prosvjetnom vijeću.

Ipak svoj kasniji društveni angažman duguje ponajviše naporima što ih je ulagao kao građevinar, posebno nakon katastrofalne poplave u Kotoribi 1965. i nastojanjima da se zaštita od poplava uredi na republičkoj razini, što je bio i zahtjev ondašnjega plenuma SGITH-a, održanog u Čakovcu. Tako je 1978. u republičkoj Vladi Petra Flekovića postao sekretar u rangu današnjeg ministra Republičkog sekretarijata za vodoprivredu. Mnogo je putovao. Cijela je Hrvatska vodoprivredno bila povezana na tri osnovne teze – gospodarenje vodama, zaštita voda i zaštita od voda. Nedugo potom, nakon odlaska ing. Stanka Manestra u mirovinu, postao je i sekretar odnosno ministar za građevinarstvo, stambeno-komunalne poslove i zaštitu čovjekove okoline.

Kako je u međuvremenu bio i magistrirao (poslije i doktorirao), postao je predavač organizacije građenja na matičnom fakultetu koji se tada zvao Fakultet građevinskih znanosti. U međuvremenu je 1984. postao generalnim direktorom *Ingre*, tvrtke koja se od negdašnje poslovne zajednice specijalizirane za energetiku pretvorila u udruženje za projektiranje, izgradnju i prodaju energetskih i industrijskih postrojenja i opreme. Uz projektiranje, poslovna je ponuda bila proširena i na istražne radove, pa su mnogi uspješno obavljani poslovi, posebno hidroenergetski, omo-

gućili *Ingre* sudjelovanje na velikim međunarodnim licitacijama za projekte što ih je financirala Međunarodna banka za obnovu i razvoj. Gradile su se i velike petrokemijske i poslovne građevine u ondašnjoj Čehoslovačkoj, turistički i bolnički kompleksi u SSSR-u odnosno Rusiji, pa je *Ingra* bila na gradilištima u Njemačkoj, Egiptu, Iraku, Iranu, Sudanu, Etiopiji, Alžiru, Brazilu, Argentini, Kini, Kostarici, Kubi i sl., a bila je uključena i u najsloženije poslove u Hrvatskoj.

angažira na studiju ekonomike i organizacije građenja koji je u međuvremenu pokrenut na Građevinskom fakultetu u Zagrebu. Naime više je od pola godine provodio na službenim putovanjima širom svijeta, što ga je i prisililo da se riješi svih nastavnčkih obveza.

Na čelu je *Ingre* bio punih 16 godina, a posebno je zaslužan za uvođenje timske rada te vođenje projekata na marketinškoj i inženjerskoj razini. Bio je uključen i u sve složene poslove pre-

Zajednički snimak djelatnika *Ingre*

Upravo su brojne poslovne obveze i stalna putovanja onemogućili dr. Režeka da se više, zajedno s dr. Đukanom,

tvaranja *Ingre* u suvremenu kompaniju nakon osamostaljivanja Hrvatske kada je i postao predsjednik Uprave *Ingre* d.d.

Potpisivanje ugovora za gradnju HE *Bekhme*

SABOR HRVATSKIH GRADITELJA 2012

U njegove posebne zasluge svakako valja ubrojiti činjenicu što je uspio održati *Ingru* u vremenima u kojima su propala mnoga poduzeća i tvrtke koji su je svojedobno utemeljili kao poslovnu zajednicu. Nakon umirovljenja 2003. postao je predsjednik Nadzornog odbora, a sada je potpredsjednik, a predsjednik je dvostruki hrvatski predsjednik Stipe Mesić. Inače taj je Odbor jedan od najreprezentativnijih jer su u njemu još akademik Jakša Barbić, Marijan Kostrenčić (međunarodni pravni savjetnik stasao u *In*) i ing. Davor Štern (negdašnji ministar gospodarstva i direktor *Ine* te konzultant u naftnoj, plinskoj, farmaceutskoj, aluminijskoj industriji i bankarstvu).

Danas je dr. Danijel Režek pomalo netipičan umirovljenik koji je i dalje aktivan, ali i pomalo zabrinut za sudbinu *Ingre* koja je poput drugih naših građevinskih i inženjering ulagačkih tvrtki u velikim teškoćama. Po nekim najavama prijeti joj i stečaj u što dr. Režek uopće ne vjeruje, posebno zbog brojnih međunarodnih veza i referencija, a nada se da će uz nešto poboljšane uvjete poslovanja i manja restrukturiranja *Ingra* ponovno biti ono što je uvijek bila – hrvatski izlog prema svijetu. Najvažnije je ipak da se pokuša

vratiti svojim korijenima. Osim u *Ingri* vrlo aktivan je i društveno, a trenutačno su mu najvažnije djelatnosti u Zavičajnom društvu Međimurja, gdje je počasni predsjednik i predsjednik gospodarskog foruma, i humanitarni rad u *Lions* klubu *Agram*.

Razgovor s ovim netipičnim umirovljenikom i ponosnim djedom nekoliko unuka prepun je anegdota vezanih uz mnoge domaće i svjetske državnike te događaje. Posebno su bile zanimljive informacije o Olgi Hebrang (1913. – 1997.) koja je bila teško stradala jer je bila supruga Andrije Hebranga, ali je bila poliglot i dugogodišnja i odana djelatnica *Ingre*. Za ovu smo prigodu ipak izabrali dvije, povezane s našim susjedima i djetinjstvom dr. Režeka u okupiranom Međimurju. Jedna se odnosi na župu Raskrižje, nedaleko od Štrigove u Sloveniji, koju je Kardelj (kako tvrdi naš sugovornik) uspio nakon II. svjetskog rata priključiti Sloveniji iako je tamo bilo tri četvrtine Hrvata. No priključenje i nije bio glavni problem već inzistiranje da svi u Sloveniji, pa i u Raskrižju, moraju govoriti slovenski, čak i u crkvi. Dr. Režek bio je službeno nazočan razgovorima zagrebačkog i mariborskog nadbiskupa o pravima vjernika u dvojezičnim zajednicama i upozorio da se

Slovenci ponašaju gore od Mađara koji su, iako okupatori, u Međimurju dopuštali mise na hrvatskom jeziku. Za tu mu je intervenciju bio vrlo zahvalan kardinal Franjo Kuharić jer je nakon nje ta neprilična praksa u crkvama ukinuta.

Drugi je događaj bio povezan s dr. Franjom Tuđmanom, prvim predsjednikom samostalne Hrvatske, a zbio se nakon osamostaljenja Hrvatske i u doba zamjetne međunarodne izolacije. Naime *Ingra* je 1988. bila obnovila kazalište u mađarskom gradu Kapošvaru, a posao je dobila zahvaljujući prije toga izvedenoj obnovi i adaptaciji zgrade Hrvatskoga narodnog kazališta u Varaždinu. Dobro obavljen posao u Kapošvaru potaknuo je i obnovu kazališta *Szigligeti* u gradu Szolniku u središnjoj Mađarskoj. Za svečano je otvorenje mađarski predsjednik Antal Göncz (koji inače ima međimurske odnosno čakovečke korijene) pozvao dr. Franju Tuđmana kojemu je to bio prvi državnički posjet. Tada je predsjednik Göncz vrlo lijepo govorio o Međimurcima i Hrvatima. Dr. Režek bio je osobito ponosan što je kao diplomirani mostograditelj bez mostova uspijevao eto i u poslu i životu graditi mostove povjerenje i prijateljstva.

Na ribolovu sa Stipom Mesićem

Dr. Franjo Tuđman i mađarski predsjednik Antal Göncz na otvaranju kazališta u Szolniku

SABOR HRVATSKIH GRADITELJA 2012

Mr. sc. MARKO ŠIRAC, dipl. ing. građ.

Ratnik i ministar očinskog izgleda

Bila bi to uzorna karijera marljivoga projektanta u mirnome hrvatskom gradiću da se nisu umiješale nacionalne netrpeljivosti koje će poslije izazvati velika ratna stradanja

Mr. sc. Marko Širac djeluje blago i nenametljivo, pa se sugovornik može pomalo iznenaditi njegovom srdačnošću i otvorenošću. Rođen je 1939. u Prekopakri kao četvrti sin u obitelji imućnog poljoprivrednika. U Pakracu je završio osnovnu i srednju školu, nakon diplome na Arhitektonsko-građevinsko-geodetskom fakultetu u Zagrebu zaposlio se u Ispostavi *Poduzeća za ceste Zagreb* u Pakracu. Potom je prešao u Projektni biro *Pakrac* koji se bavio urbanističkim projektiranjem, projektima visokogradnje i niskogradnje te nadzorom radova. Projektirao je ceste, vodovode i kanalizaciju jer je oduvijek naginjao projektiranju infrastrukture, posebno hidrotehničkih građevina. Bio je projektant glavnih projekata odvodnje površinskih i otpadnih voda naselja Kikić u Novoj Gradiški te vodoopskrbe *Drvne industrije* u Pakracu, gdje je i nadzirao izvođe-

nje, ali i projektant idejnog i izvedbenog projekta rekonstrukcije jednog ribnjaka i regulacije dijela nasipa rijeke Ilove za *Ribnjačarstvo* u Pakračkoj Poljani gdje je također nadzirao izvođenje radova. Izradio je glavni projekt separacije i pranja granulata u Industriji građevnog materijala *Kamen* u Siraču, gdje je potom bio i direktor (1968.-1972.). To je poduzeće zahvaljujući bogatim nalazištima dolomitskog i vapnenačkog kamena (na padinama Psunja i iz izvorišta rijeke Pakre i Bijeje) proizvodilo sve vrste kamenih proizvoda, od ukrasnog do granulata za ceste. Poslovanje im je posebno uspješno nakon 1970. kada se njihova sirovina počela upotrebljavati u tvornici umjetnog gnojiva u Kutini. Valja reći da *Kamen* u Siraču i dalje postoji i da je to danas privatizirano dioničko društvo koje uz kamen proizvodi vapno, žbuke i stiropor.

Za vrijeme rekonstrukcije ribnjaka u Pakračkoj Poljani

Mr. sc. Marko Širac snimljen tijekom razgovora

Od 1973. do 1982. ing. Marko Širac bio je i direktor Zavoda za urbanizam i graditeljstvo općine Pakrac. Zavod je za potrebe vodio gradnju javnih građevina, škola i vrtića, domova kulture te općinskih stambenih zgrada, ali i svu komunalnu infrastrukturu Pakraca i Lipika te ostalih naselja. Zavod je ujedno pomagao u pripremi i izradi projektne dokumentacije tvrtkama koje su se bavile industrijskom proizvodnjom, turizmom, zdravstvom te poljoprivredom i graditeljstvom

Međutim ing. Širac nije zapostavio projektiranje pa je u odvodnji i vodoopskrbi surađivao u izradi prostornog plana Bjelovarske regije i općinskog prostornog plana Pakraca. Bio je uključen i u izradu generalnih urbanističkih planova za Pakrac i Lipik. Tamo su prije više od četrdeset godina, prvi u Hrvatskoj, predvidjeli gradnju gospodarskih zona. Naime, već su onda bili svjesni da se ne može gospodarstvo razvijati na svakoj lokaciji jer treba osigurati svu infrastrukturu. Koliko su bila ispravna stajališta dokazuje činjenica što se u gospodarskoj zoni Lipika nalaze veliki staklenici, *Podravkina* punionica mi-

SABOR HRVATSKIH GRADITELJA 2012

neralne vode i tvornica automobilske stakla, a gospodarska se zona i proširuje. Pakrac na sjeveru grada ima malu gospodarsku zonu, na prostoru nešto većem od pet hektara, koja je 2011. proglašena najuspješnijom jer zapošljava najviše radnika.

jedilo nedugo zatim u ratnim devedesetim godinama. Etiketa o hrvatskom nacionalizmu priliplila se uglavnom uspješnim načelnicima općina i drugim stručnjacima hrvatske nacionalnosti, ali protiv toga nije bilo nikakvog lijeka. To je ujedno značilo i isključivanje iz cjelokup-

je od suda dodijeljena i ošteta. Obitelj je od veće nevolje spasila plaća supruge koja je bila zaposlena u negdašnjem SDK (današnja *Fina*).

Ti su ga događaji, u nedostatku bilo kakvih poslova, okrenuli pisanju i obrani magistarskog rada u kojem je obradio odlaganje otpadnih voda Pakraca i Lipika u vezi sa samopročišćavanjem rijeke Pakre koji je 1982. obranio kod prof. dr. sc. Ivana Gulića na Građevinskom fakultetu u Zagrebu. Otada počinje i njegovo veće stručno zanimanje za čistoću voda, posebno i stoga što je 1986. na poziv kolege Stjepana Šturlana, dipl. ing. građ., počeo raditi u *Vodoprivredi Hrvatske*, u službi za zaštitu voda u kojoj je od 1988. bio i voditelj odsjeka. Tada su početkom 1990. ujedinjene sve slivne vodoprivredne zajednice u Hrvatskoj i formirana jedna jedinstvena tvrtka na razini cijele Hrvatske – *Hrvatska vodoprivreda*. Drago mu je što je pridonio da se svijest o čistoći voda u međuvremenu znatno promijenila jer su prije mnogi veliki gospodarski sustavi izravno ispuštali otpadne vode u rijeke i mora. Za rada u upravi *Hrvatske vodoprivrede* odnosno *Hrvatskim vodama* bio je uključen u projektiranje odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda Ivanič-

Proslava u Projektnom birou Pakrac

Izabran je 1982. i za predsjednika izvršnog vijeća (u rangu današnjeg gradonačelnika) velike i iznimno nacionalne složene općine Pakrac, u kojoj je bilo približno 28.000 stanovnika. Hrvata je bilo 26 posto, bilo je dosta Čeha, Talijana i Mađara, a Srbi su imali relativnu većinu od 38 posto.

Sve je to bila uzorna i ničim umrljana karijera jednoga marljivoga i smirenog projektanta u mirnome hrvatskom gradiću da se u njegov život nije umiješala politika, točnije nacionalne netrpeljivosti koje će desetak godina poslije izazvati velika ratna stradanja. Naime, doslovno je preko noći smijenjen, istodobno s još desetak uspješnih načelnika općina u Hrvatskoj i stotinjak drugih istaknutih stručnjaka, navodno zbog hrvatskog nacionalizma. Bila je svojevrsna priprema onoga što je usli-

pnoga radnog i društvenog života. Bio je i u kratkom pritvoru u Bjelovaru, ali i punih 17 mjeseci bez posla. Na sudu su sve optužbe odbačene, a poslije mu

Na bojištu pokraj Generalskog Stola

SABOR HRVATSKIH GRADITELJA 2012

Iz Državne uprave za vode 1995.

Grada, a nadzirao je i gradnju glavnoga gradskog kolektora i uređaja za pročišćavanje u Kutini. Potom je bio uključen u ispitivanja kvalitete te je bio voditelj istraživanja vodotoka i mora. Kao zanimljivost valja spomenuti da je već imao pripremljen materijal za obranu doktorske radnje i da su ga na to poticali kolege i profesori. No ipak zbog daljnjih događaja, Domovinskog rata i brojnih obveza, to nikad učinio.

Politička su ga stradanja potaknula da se kao dragovoljac uključi u obranu suvereniteta Hrvatske od četničke agresije i JNA, posebno što su svi oni koji su ga optuživali završili u neprijateljskim postrojbama. Štoviše, bili su među organizatorima.

U pričuvni sastav hrvatske policije uključio se 20. lipnja 1991., a Hrvatskoj vojsci od 7. listopada 1991. Postao je ratnim načelnikom stožera 7. zagrebačke brigade i promaknut u čin bojnika. Brigada je poslije preimenovana u 150 brigadu Hrvatske vojske i kroz nju je prošlo više od 5500 sudionika Domo-

vinskog rata. Sudjelovala je u borbama na karlovačkom, kordunskom, ličkom, dubrovačkom i slavonskom bojištu, a poseban je doprinos dala u akciji *Oluja* na ličkom pravcu. U borbama je poginulo 36 branitelja, 60 ih je teško ranjeno, a dvjestotinjak lakše.

Prvi im je uspješan ratni zadatak, u suradnji s drugim postrojbama, bio u podsljemenskom području spriječi-

ti međusobno povezivanje dviju jakih neprijateljskih vojarni (u Kerestincu i Sesvetama) koje su se pokušale spojiti na padina Medvednice i ugroziti Zagreb. Istodobno je dio postrojbi okružio i blokirao elitnu tenkovsku jedinicu JNA u Jastrebarskom sve do njezina odlaska iz Hrvatske. Potom su dobili zapovijed da pomognu Karlovcu koji je bio u velikoj opasnosti. Poslije uspješnih borbenih djelovanja u suradnji s postrojbama Hrvatske vojske iz Karlovca i Duge Rese preuzeli su obranu važnih komunikacijskih pravaca, poput ceste Duga Resa – Senj, pruge Karlovac – Rijeka i ceste Karlovac – Rijeka te prostora Gornji Zvečan – Tounj i linije Generalski Stol – Bosanci. U izravnim borbama sa snagama JNA i kordunskim četnicima, na teškom i nepristupačnom terenu prepunom vrtača i ispresijecanom rijekama Koranom, Mrežnicom i Dobrom, brigada je izvršila dobiveni zadatak i obranila prostor.

Svojim je očinskim odnosom, inženjerskom logikom, izradom planova obrane i napada te sudjelovanjem u akcijama kao ratni načelnik stožera brigade dao osobni doprinos, stavljajući čuvanje života svojih suboraca kao najveću svetinju. O svojim suborcima može reći sve najbolje. Radilo se uglavnom o gradskim dečkima

Obraćanje sudionicima Prve hrvatske konferencije o vodama

SABOR HRVATSKIH GRADITELJA 2012

iz kvarta bez ratnog iskustva koji su se vrlo brzo prilagodili ratnim uvjetima i postali hrabri branitelji svoje domovine. Vratio se iz rata 1. svibnja 1992. tijekom primirja i imenovan je za pomoćnika ministra poljoprivrede te ravnatelj Uprave za vode. Novim zakonskim rješenjima ondašnja Uprava za vode zalaganjem mr. Širca izdvojena je iz Ministarstva poljoprivrede i šumarstva i formirana kao samostalni državni organ – Državna uprava za vode, a on je postao prvi ravnatelj. Odmah je pristupilo izradi programa obnove vodnogospodarskih građevina što je bio i sastavni dio programa obnove. Po tom je programu u obnovu hidrotehničkih građevina, vodovoda i kanalizacija uloženo 82 milijuna dolara. Jedan je od najvećih uspješno riješenih problema bila vodoopskrba opkoljenog Zadra u kojem je bilo i 30.000 izbjeglica. Grad se opskrbljivao iz vodocrpilišta na Zrmanji koje je bilo okupirano, pa je velikim naporima dovedena voda iz Krke. Mr. sc. Marko Širac imenovan je 1996. ministrom graditeljstva, prostornog uređenja, komunalnih i stambenih poslova. U nadležnosti su Ministarstva bili

i Zavod za prostorno uređenje, Uprava za geodetske poslove i Uprava za zaštitu okoliša. Novi su politički, ekonomski i gospodarski odnosi te zaštićeno privatno vlasništvo zahtijevali novu pravnu regulativu koju je trebalo uz pomoć stručnih suradnika urediti u skladu s europskim standardima. Stoga je mr. Širac uspostavio novo ustrojstvo Ministarstva i zaposlio istaknute stručnjake. Osobnim je angažmanom pridonio je da se zakonski uredi prostorno uređenje, djelatnost graditeljstva te poslovi stambene i gospodarske djelatnosti. Prvi je put izrađena Strategija prostornog uređenja i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske kojima su određeni uvjeti i pravci razvoja te zaštita prostora. Osnovana je Hrvatska komora arhitekata i inženjera u graditeljstvu, uvedena su pravila i nadležnosti u projektiranju, a zakonima o poticanju gradnje stanova za mlade obitelji i subvencijama stambene štednje omogućeno je građenje stanova i pokretanje građevinarstva i gospodarstva. Zakonski je uređena i komunalna djelatnost, vodila se gradnja stanova i kuća za smještaj

stopostotnih invalida, a u suradnji s Ministarstvom obnove i obnova stanova, kuća i infrastrukture. Dužnost je ministra prestao obavljati 2000. godine.

Zastupnikom u Hrvatskom saboru postao je 2003. i sudjelovao je u izradi mnogih zakonodavnih rješenja kroz rad u odborima za zaštitu okoliša, poljoprivredu i šumarstvo i financije. Iz obiteljskih razloga 2007. zahvalio se na prijedlogu novog mandata i više nije bio zastupnik. Još je neko vrijeme u HDZ-u bio predsjednik Nadzornog odbora, a sada je samo član stranke. Aktivan je član udruge sudionika Domovinskog rata u Zagrebu.

Negdašnji lovac iz ljubavi prema prirodi sada je pravi umirovljenik. U posljednje ga vrijeme u stručnom pogledu najviše zanima mikrotuneliranje i intenzivno prati primjenu te tehnologije.

Razgovor s Markom Šircem, mirnim umirovljenikom bogate biografije te nositeljem brojnih odlikovanja i počasnim građaninom mnogih gradova i naselja, zaključili smo pričom o njegovu rodnom kraju kojem i danas iskustvom i znanjem nastoji pomoći.

Nabujala rijeka Mirna 1995.

Posjet gradilištu u Pločama 1999. godine

SABOR HRVATSKIH GRADITELJA 2012

ĐORĐE ŠARANOVIĆ, dipl. ing. građ. (1931.-2012)

Samozatajni radoholičar goleme energije

Isticala ga je iznimna skromnost jer je za druge bio spreman sve učiniti, a na gradilištima je birao smještaj s radnicima iako je imao pravo na najbolje uvjete

Kada je na *Saboru hrvatskih graditelja* dodjeljivana nagrada za životno djela i kada je umjesto nagrađenog Đorđa Šaranovića, dipl. ing. građ., nagradu primio njegov dugogodišnji suradnik i prijatelj Josip Forko, ing. građ., iz *Hidroelektrne Niskogradnje*, mnogi su pomislili da je to još jedno "izmotavanje" samozatajnog inženjera koji nije volio ni pompu ni proslave već samo rad i gradilište. Uostalom ne bi to bilo prvi put da je bježao sa sličnih proslava i manifestacija neovisno o njihovoj razini.

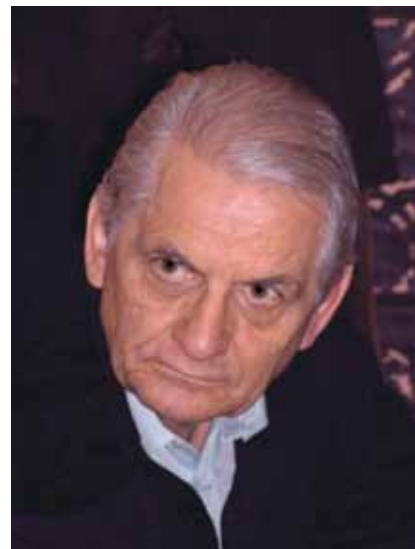
No u ovom slučaju, za izostanak s dodjele nagrade za životno djelo HSGI-a, popularni je Đoko, kako su ga svi zvali, imao zaista pravo opravdanje – borio se s teškom i neizlječivom bolešću. Nažalost u toj je borbi, tek dva tjedna nakon dobivanja priznanja i podlegao. Tužan je ispraćaj s ing. Đorđe Šaranovićem bio 3. prosinca 2012. na krematoriju zagrebačkog Mirogoja.

Podatke o Đorđu Šaranoviću, skromnom inženjeru niskog rasta, ali neiscrpne radne energije, pružio nam je njegov dugogodišnji prijatelj Ivan Martinović, dipl. ing. građ., koji se s njim počeo družiti još na fakultetu, a poslije nastavio i u *Hidroelektrici* te u *Ingri* gdje su obojica dugo radila. Bio je, priča nam ing. Martinović, pravi radoholičar neiscrpne energije. Zapravo ing. Martinović kao rođeni Metkovac kaže da je u životu upoznao samo još jednog čovjeka s toliko energije i volje, a pritom je mislio na kontraadmirala Stanka Parmača, utemeljitelja i prvog direktora PIK *Neretva* u Opuzenu i čovjeka koji je unatoč brojnim preprekama uspio meliorirati deltu Neretve.

Đorđe Šaranović rođen je u Kokotima pokraj Podgorice u Crnoj Gori 1931., a u Crnoj je Gori završio i osnovnu i srednju školu. Upisao je potom Građevinski odsjek Tehničkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a bio je kao izvrstan student demonstrator na statici tijekom treće i četvrte godine kod prof. Vasilija Andrejeva.

Babin Kuk je bio velik stručni izazov

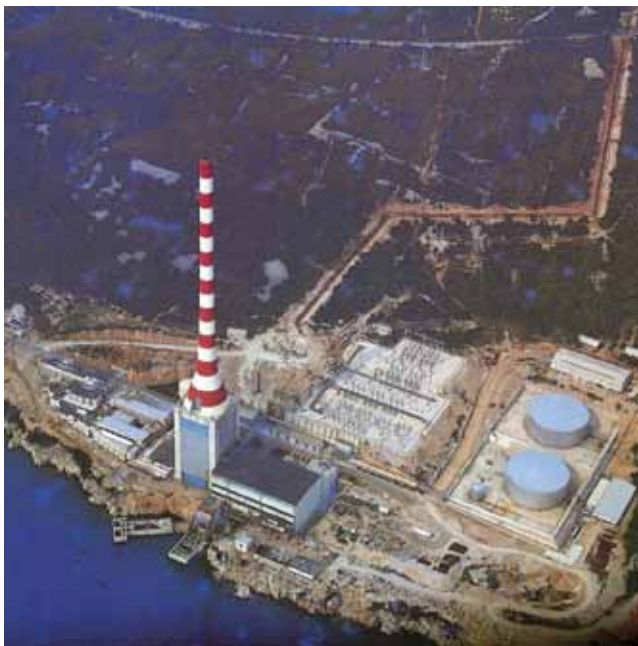
Ing. Đorđe Šaranović na slici za osobnu iskaznicu

Jedna od rijetkih sačuvanih fotografija s gradilišta

Sa studiranjem je povezan jedan događaj koji je, kako se čini, presudno utjecao na budućega građevinskog inženjera. Šaranović je kao izniman student imao stipendiju Vlade Crne Gore. No dogodilo se da je teško obolio pa je zbog toga izgubio godinu studija. No neki ga je crnogorski birokrat smjestio skinuo s liste stipendista pretpostavljajući da je, što nije bila rijetkost, bolest samo izlika za nerad. To je snažno povrijedilo čak izbezumlilo mladog studenta koji nije imao financijskih mogućnosti za nastava-

SABOR HRVATSKIH GRADITELJA 2012

TE Rijeka bila je također zahtjevno gradilište

Gradilište NE Krško

vak studija. No zahvaljujući ondašnjemu hrvatskom ministarstvu znanosti ipak je dobio novu stipendiju koja mu je omogućila završetak studija. Taj nazgled mali, ali i životno važan događaj, najvjerojatnije ga je zauvijek vezao za Zagreb i Hrvatsku. Navodno su ga često zvali u Crnu Goru, nakon osamostaljenja i u Ministarstvo građevinarstva, ali je svaku takvu ponudu odbijao. Diplomirao je 26. ožujka 1959. i odmah

se zaposlio u ondašnjoj *Hidroelektri*, najvećoj hrvatskoj građevinskoj tvrtki koja se poslije, i po broju radnika i po opsegu poslova, stalno natjecala s *Industrogradnjom*, također iz Zagreba. Zanimljivo je da su direktori tih tvrtki, Žarko Čikara i Mato Čop, bili u istom razredu Tehničke srednje škole u Klaićevoj ulici u Zagrebu. Čikara je kao direktor *Hidroelektrne* poslije uz rad postao diplomirani inženjer građevinarstva, a Čop je također završio višu školu.

Kao mladi inženjer Šaranović je bio uključen u mnoge složene zahvate, najprije kao voditelj gradilišta, a potom u tehničkoj pripremi radova. U njegovoj biografiji čitamo da je sudjelovao u izvođenju zemljanih radova na Lonjskom polju, gradnji brze

ceste (zване "autoput") Zagreb – Ljubljana, mosta Jankomir, tunela hidroelektrane *Prančevići*, gradnji HE Senj, tunela na cesti Šiški Brod – Orašje, Jadranske magistrale, tvornice OKI u Zagrebu, hotelskog kompleksa u Mlinima, ceste Buzet – Lupoglav i aerodroma na Krku te termoelektrana *Zagreb, Sisak i Plomin*.

U prvih je deset godina rada marljivi ing. Šaranović stekao golemo graditeljsko iskustvo koje je nadopunilo njegovo stručno znanje i znatiželju. Potom je imenovan za tehničkog direktora *Hidroelektrne*, a bio je tehnički direktor kakvog se samo može poželjeti. Iskusan u svim vrstama građevinskih radova uvijek je uskakao kada bi na nekom gradilištu nešto zapelo. Svi su znali da je Čikara glavni, ali su isto tako znali da je Đorđe Šaranović dobar duh tvrtke, onaj koji brine o svim tehničkim zahtjevima i vodi brigu da svi radovi budu obavljeni kvalitetno i na vrijeme. Tada je tvrtka naglo narasla i imala ukupno 14.000 radnika i bila je neko vrijeme među pedesetak najvećih u svijetu. Gradila je u Zagreb te

Cesta za Shiffu u Alžiru

SABOR HRVATSKIH GRADITELJA 2012

Gradnja vodoopskrbnog sustava grada Alžira

Stadion u Poljudu s kompleksom bazena

široim Hrvatske i Jugoslavije, ali i u inozemstvu, posebno u Alžiru i Iraku.

Nemoguće je nabrojiti sva gradilišta u koja je ing. Šaranović bio uključen i kojima je dao svoj golemi doprinos. Bile su tu i autoceste (Zagreb – Karlovac i Rijeka – Grobničko polje, Zagreb – Slavonski Brod, Zagreb – Gubaševce te Kikovicu – Oštrovica – Delnice), ceste i brze ceste (Lučko – Ivanja Reka i Rijeka – Matulji – Lupoglav), brojni tuneli (na cesti Trst – Matulji, snježnoj dionici autoceste u Gorskom kotaru, za RHE *Obrovac* i *Ciffa* u Alžiru), mostovi i vijadukti (za Vir, u čvoru Lučko, na dionici Oštrovica – Kikovicu, Hreljin, na cestama u Istri te obilaznici Jankomir – Ivanja Reka) zračne luke (Zagreb, Osijek i Boufarik u Alžiru), hidrocentrale (*Orlovac*, *Varaždin*, *Čakovec*, *Dubrava*, *Obrovac* i *Ormoš*), hotelski kompleksi (*Tučepi* u Makarskoj), luke (Arzew u Alžiru), naftni terminali (Omišalj, *Dina petrokemija* u Njivicama) i naftovodi (Omišalj-Delnice-Vrbovsko).

Ipak iz mnoštva građevina u tom razdoblju valja posebno izdvojiti neke građevine. Ponajprije se to odnosi na ondašnji najduži tunel *Učka* koji je bio dodijeljen *Hidroelektri* i *Konstruktoru*, ali ga je u cijelosti izvela *Hidroelektra*. Potom valja svakako spomenuti most preko Rječine u Rijeci kao svojevrsnu razdjelnicu jer nakon njega nije ni jedan most u Hrvatskoj izvodila beogradska *Mostogradnja*. Važan je također i golemi hotelski kompleks *Babin Kuk* u Dubrovniku te stadion *Poljud* s kompleksom bazena u Splitu koji su snažno utjecali na razvoj sportskih građevina u svijetu.

Hidroelektra je bila velika tvrtka s mnoštvom gradilišta u zemlji i u svijetu pa je bila i svojevrsni rasadnik brojnih građevinskih stručnjaka, posebno što se ing. Šaranović brinuo da svi daroviti mladi stručnjaci idu na raznorazne specijalizacije.

Za ing. Đorđa Šaranovića rad je u *Hidroelektri* imao različita razdoblja. U prvom je desetljeću radio u tvrtki koja je rasla i napredovala i to mu je osobno bilo najdraže razdoblje. Potom je puna dva desetljeća (1969.-1989.) kao tehnički direktor vodio golemu tvrtku s mnoštvom radnika i mnogo gradilišta, što je doduše bilo izazovno, ali i vrlo stresno. Postoji međutim i treće razdoblje koje je vjerojatno najmanje volio i u kojem je bio generalni direktor (1989.-1993.). To je predratno i nestašice građevinskih poslova te zatvaranja svjetskih tržišta za naše građevinare (Alžir, Irak SSSR...). To je golema tvrtka poput *Hidroelektra* teže podnosila od onih manjih i prilagodljivijih koji su se također našli u teškoćama. Tvrtka se transformirala i smanjen je broj radnika. Danas su to *Hidroelektra Niskogradnja* kao nastavak negdašnje slavne tradicije i potpuno neovisni *Hidroelektra Projekt*.

SABOR HRVATSKIH GRADITELJA 2012

Odmah nakon dolaska u *Ingru d.d.*, ing. Đorđe Šaranović otišao je na gradilišta u Rusiju. Tamo je bio punih devet godina, a gradio je polikliniku zdravstvenog centra *Energetiki* kardiološki centar u sibirskom gradu Kemerovu. Nakon povratka 2002. pa sve do odlaska u mirovinu 2011. bio je koordinator svih *Ingrinih* gradilišta u Hrvatskoj, ponajprije na autocestama, ali i na HE *Lešće*. Tu je posebno od strane mladih inženjera bilo zapaženo njegovo golemo graditeljsko iskustvo i inženjerski osjećaj, primjerice kod miniranja usjeka na južnim padinama Velebita nadomak Masleničkog mosta, gdje je uvijek najpreciznije i bez ikakvih pomaga određivao mjesta gdje treba bušiti ili lomiti.

Ono što je posebno isticalo ing. Đorđa Šaranovića bila je njegova iznimna skromnost, gotovo do boli kako se izrazio naš sugovornik ing. Martinović, a to je potvrdio i dr. sc. Režek koji ga je također dobro poznavao. Bio je spreman sve učiniti za drugoga, a nikad nije posebno brinuo za sebe. Na gradilištima je birao najskromniji smještaj zajedno s radnicima iako je kao direktor ili voditelj gradilišta imao pravo na najbolje uvjete. Kao anegdota se među građevinarima prepričava njegov boravak u raskošnom hotelu *El Aurassi* u Alžiru za gradnje luke Arzew. Svi

su bili ponosni što su tvrdoglavog Đoku uspjeli nagovoriti na elitni smještaj, dok nisu primijetili da se predugo zadržava na balkonu. Tamo je naime imao dalekozor kojim je promatrao gradilište, ali ujedno je i glasno negodovao što je upaljena samo jedna umjesto tri miješalice. Također se prepričava njegov vikend kada je doputovao iz Sibira na druženje s prijateljima u Šimunima na Pagu gdje ima malu vikendicu. Ostao je samo tri dana i vratio se na gradilište iako to nitko od njega nije tražio. Pritom mu nije smetalo što je prešao više od 10.000 km. Ukratko, nije bilo teško povjerovati u ono da se ljudi poput ing. Đorđa Šaranovića rijetko sreću.

Njegovo radoholičarstvo nije bilo posebno neobično jer su takvi bili mnogi građevinari iz njegove generacije. Pomalo je čudno bilo njegovo asketsko ponašanje jer su se svi nakon posla voljeli malo opustiti, popiti i zapjevati. Šaranović bi s njima sjeo, ali bi se vrlo brzo ispričao ili nekako izgubio. Nikad nije pio iako je volio gemište. Volio je pojesti dobru ribu, a roštilj tek ponekad. Ima dvije sestre i dva brata (jedan je ekonomist, a drugi geodet) i jednog sina.

Manje je poznato da je bio organizator i koordinator izgradnje prvih hrvatskih "tenkova" ili prvih naših "*Patria*". Naime

u pogonima *Hidroelektrne* na Žitnjaku, poslije i u pogonima drugih građevinskih poduzeća, čeličnim su limovima ojačavani autobusi i kamioni kako bi nekako na ratištima zaštitili slabo naoružane hrvatske vojnike. Naše starije čitatelje podsjećamo da smo ta neobična "oklopna vozila" svojedobno zabilježili u *Građevinaru* iako nismo znali da je cijelu akciju koordinirao upravo ing. Đorđe Šaranović. Uostalom to se moglo i pretpostaviti jer se događalo u pogonima *Hidroelektrne* čiji je generalni direktor tada bio upravo ing. Šaranović.

Umjesto zaključka valja istaknuti da je Đorđe Šaranović, dipl. ing. građ., pripadao onim građevinarima koji su obožavali gradilište kao mjesto gdje su se najradije i najčešće zadržavali. Po toj svojoj ljubavi, ali i stručnosti i skromnosti, zaslužuje biti pravi uzor svim mladim građevinarima koji se upravo nalaze na svojim prvim gradilištima ili se tek spremaju na njih.

Ovo smo predstavljanje jednog od dobitnika nagrade za životno djelo zbog posebnih uvjeta, uzrokovanih bolešću i iznenadnom smrću, pisali s malom nelagodnom da će samozatajni dobitnik izbaciti mnogo toga kao nevažno ili pretenciozno. Sad kada ga više nema ovo što je napisano neka bude mala skromna posveta jednom velikom i časnom životu i djelu.

Zapadni portal tunele Učka

Most preko Rječine u Rijeci